

ресурс]. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:EN:HTML>.

2. Воробійова О. Нормативно-правове забезпечення електронної комерції: міжнародний досвід / О. Воробійова // Ефективність державного управління: зб. наукових праць. – 2012. – Вип. 30. – С. 269–275.

3. Brown K. *The World Economics and Internet* / K. Brown, P. Siegl. – Sydney : NUS Commerce Press, 1999. –Р. 233.

4. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.

5. Про заходи для розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпеченню широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>.

6. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22 травня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

7. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

8. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 9 січня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

В. М. Паіков

доцент, д-р юрид. наук, завідувач кафедри цивільного, господарського та екологічного права Полтавського юридичного інституту Національного юридичного інституту імені Ярослава Мудрого

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Зрозуміло, що для сучасної світової економіки характерним є інтернаціоналізація господарського життя у формі інтеграції – об'єднання ринків, виробництв окремих країн у зону вільної торгівлі та підприємництва, що створює передумови транснаціоналізації, тобто взаємопереплетіння економік різних країн внаслідок створення транснаціонального капіталу, який функціонує на всіх національних сегментах галузевих ринків, і, врешті решт, до вищої форми інтернаціоналізації – формування глобальних ринків [1]. Хоча національна специфіка розподілу економічної влади в межах вітчизняної економічної системи полягає в домінуванні в ній «власних» олігархічних промислово-фінансових груп, що шляхом монополізації низки галузей та свого впливу на політику держави більш-менш успішно спромоглися не допустити іноземні ТНК на національний ринок, уникаючи в такий спосіб прямої конкуренції з ними [2]. При цьому досвід розвинутих країн свідчить, що структурна перебудова економіки постіндустріального суспільства, підвищення її конкурентоспроможності можливі лише за умови широ-

кого впровадження інновацій, тобто активізації інноваційної діяльності. Лише такий потенціал може забезпечити створення і реалізацію принципово технологічно нової продукції, яка здатна посилити конкурентні переваги товаровиробників. А основою здійснення економічних реформ та побудови якісно нової економічної системи в Україні має стати посилення значення науково-технічних, а саме – інноваційних компонентів господарського зростання як факторів активізації та якісного удосконалення виробництва відповідно до визначальних тенденцій світового економічного розвитку.

Між тим, стимулювання інноваційної спрямованості розвитку будь-якої країни вчені розглядають у складі моделі інвестиційного розвитку її економіки, за умови, що ця модель має пріоритетом інноваційний розвиток. Держава може впливати на зовнішні й внутрішні чинники трансформації конкурентного середовища, які пов'язуються відповідно до дії ринкових механізмів та реалізацією інноваційного потенціалу підприємства. Однак відсутність системи і програмного забезпечення стратегії інвестиційної діяльності вважається основною причиною повільного розвитку інноваційного потенціалу підприємств.

Фактично подібна ситуація спостерігається і у фармацевтичній промисловості, яка є однією з високотехнологічних галузей економіки, і виробництво продукції якої ґрунтується на найсучасніших наукових досягненнях. Основних постачальників нових лікарських засобів на фармацевтичний ринок можна поділити на компанії, що розробляють і впроваджують оригінальні препарати, та на генеричні компанії, що виходять на ринок з аналогами оригінальних препаратів після закінчення дії їх патентного захисту. Хоча реалізація обраного країною курсу реформування фармацевтичного ринку вимагає: розроблення обґрунтованих заходів організаційно-структурного реформування фармринку; запровадження сучасних форм та методів господарсько-правового регулювання науково-технічною й інноваційною діяльністю.

Сучасні дослідники визначають динаміку розвитку інновацій таким чином: виникнення базисної інновації – формування кластеру інновацій – розвиток поліпшуючих інновацій – псевдоінновації. Коли псевдоінновації починають домінувати, настає технологічний пат, інакше – зміна інноваційних парадигм розвитку [3, с. 208]. І дійсно, за оцінками фахівців зараз в Україні активно розвиваються саме псевдоінновації [4]. Тому перед фармацевтичною промисловістю України на сьогодні гостро постає ціла низка проблем. Перш за все, в Україні відсутній механізм упровадження інноваційних лікарських засобів.

Тобто інноваційна складова українського ринку лікарських засобів є найнижчою, хоча яєраз ефективність державної політики саме у сфері управління інноваційними процесами визначає конкурентоспроможність національної економіки.

Отже, сьогодні перед фармацевтичними підприємствами України з особливою актуальністю постають проблеми, пов'язані з необхідністю визначення подальших шляхів її розвитку в умовах значного скорочення експортного потенціалу, посилення конкуренції на внутрішньому фармацевтичному ринку і невисокої покувної спроможності населення, з одного боку, і необхідності забезпечення доступності і високої якості лікарських засобів, як головних галузевих пріоритетів, з іншого боку. В цьому контексті роль держави повинна активізуватися в результаті: формулювання внутрішньої політики в глобальному контексті; розробки юридичної бази регулювання бізнесу; поліпшення підприємницького середовища та забезпечення конкурентоздатності ринків, включаючи правові реформи у сфері їх регулювання; стимулювання покращення корпоративного управління; заохочення нових підприємств і нових галузей. Сьогодні у світі позначилося явне посилення ролі держави в конкурентному міжнародному обміні товарами та послугами, а також стимулювання конкурентоспроможності [5].

Слід зазначити, що стратегія державної економічної політики, крім загальних принципів, видів і напрямів індустріального розвитку, повинна враховувати особливості галузевого розподілу потенціалу держави, насамперед у галузях соціальної сфери, комерціалізація яких зробила їх недоступними для багатьох верств населення [6, с. 273–333]. Отже, для ефективного впровадження державної економічної політики України на фармацевтичному ринку, його слід розглядати як окрему галузеву модель.

Проте, незаперечним залишається факт існування об'єктивної колізії між суспільними потребами, інтересами бюрократії і ринкових суб'єктів. Це пояснюється тим, що розподільні процеси завжди перебувають під могутнім впливом інтересів специфічних груп, з одного боку, і індивідуальних переваг суб'єктів ринку, з іншого. Відповідно, будь-яка спроба гіпертрофувати те чи інше, тобто зробити вибір на користь однієї сторони, несе в собі величезний ризик спотворюючого впливу на виявлені суспільні потреби.

У цілому в Україні не визначені основні засади державної політики сприяння розвитку національної інноваційної системи, не координуються дії центральних органів виконавчої влади, дублюються їх функції, знижується рівень технологічного й інноваційного потенціалу, втрачаються перспективи його розширеного відтворення і конкурентоздатності економіки. Крім того в Україні інноваційний розвиток стримується недостатньою ефективністю економічних механізмів державної підтримки й стимулювання інноваційної діяльності, відсутністю розвиненої інноваційної системи та системи захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності.

Також суперечливі оцінки фахівців викликає Угода TRIPS, особливо в контексті, з одного боку, охорони права інтелектуальної власності, з іншого – забезпечення доступності лікування для пацієнтів. З точки

зору окремих дослідників, в основу Угоди TRIPS покладено концепцію охорони інтелектуальної власності, відповідно до якої приватні інтереси домінують над публічними [7, с. 56]. Саме тому сьогодні спостерігається виразна тенденція посилення режимів патентного захисту.

Таким чином, господарсько-правові засоби забезпечення зростання конкурентоздатності фармацевтичної продукції можна класифікувати в залежності від таких критеріїв як: 1) інвестиційний або реалізаційний етапи фармацевтичної діяльності; 2) трансформаційний характер забезпечення конкурентоздатності фармпродукції або характер, що пов'язаний із зниженням трансакційних витрат діяльності на фармацевтичному ринку; 3) інноваційний або кон'юнктурно-ціновий, факторний характер впливу на трансформаційні витрати фармацевтичної діяльності; 4) забезпечення конкурентоздатності продукції фармацевтичного виробництва на мікрорівні або на забезпечення конкурентоздатності в масштабі національної економіки як такої (макрорівень).

Крім того, до чинників, які негативно впливають на модернізацію фармацевтичної промисловості, слід віднести відсутність або низький рівень фінансування, висока кредитна ставка, високий економічний ризик, недостатня інформація про стан фармацевтичного ринку, труднощі з сировиною та матеріалами і застаріле виробниче обладнання. Тобто, співвідношення прямих і непрямих фінансових методів стимулювання інноваційного розвитку промисловості, в першу чергу, визначається економічним потенціалом держави. А в умовах дефіциту державного бюджету в Україні пріоритет повинен надаватися таким непрямим фінансовим методам як податкова, амортизаційна, кредитна, цінова політика держави, впровадження протекціоністських заходів.

1. Ігнатюк А. І. Конкурентоспроможність компаній на глобальних ринках / А. І. Ігнатюк // Конкурентоспроможність національної економіки: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 28 березня 2014 р. – К., 2014. – С. 42–46.

2. Задихайло Д. В. Державна економічна політика та завдання правового регулювання / Д. В. Задихайло // Економічна теорія та право. – 2014. – №1 (16). – С. 138–147.

3. Макаренко І. П. Макроекономічні умови формування та управління розвитком національних інноваційних систем : монографія / І. П. Макаренко. –К.: Інтертехнологія, 2009. – 320 с.

4. Морозов О. Ф. Визначення базисних інновацій розвитку економіки України для успішного залучення закордонних інвестицій / О. Ф. Морозов // Інвестиції та інноваційний розвиток. – 2008. – № 3. – С. 26–30.

5. Рекомендації ВООЗ по розробці та впровадженню національної лікарської політики // Щотижневик «Аптека». – 2003. – № 17. – С. 23–24.

6. Пашков В. М. Проблеми правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я (господарсько-правовий контекст). / В. М. Пашков – К.: МОРІОН, 2009. – 448 с.

7. Потехіна В. Інтелектуальна власність / за ред. Дахна І. І. – Київ : ЦУЛ, 2008. – 413 с.